

Sygn. akt: WZ 16/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Bogdan Rychlicki

bez udziału stron, w sprawie mjr. rez. M. B. oskarżonego z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 20 października 2015 r., zażalenia jego obrońcy na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 sierpnia 2015 r., nieuwzględniające wniosku o przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi powszechnemu

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Mjr. M. B. został oskarżony o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 189 k.k. § 1 popełnione na terenie [...] w Islamskiej Republice Afganistanu. W toku rozprawy przed Wojskowym Sądem Okręgowym w P. w dniu 20 sierpnia 2015 r. obrońca oskarżonego przed rozpoczęciem przewodu sądowego wniósł o przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi powszechnemu, albowiem oskarżony na podstawie stosownego rozkazu Dyrektora Departamentu Kadr Ministerstwa Obrony Narodowej został zwolniony z zawodowej służby wojskowej i z dniem 31 lipca 2015 r. został przeniesiony do rezerwy.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2015 r., na podstawie art. 647 § 2 i § 3 k.p.k. *a contrario* w zw. z art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt k.p.k. nie uwzględnił wniosku obrońcy o przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi powszechnemu. W uzasadnieniu orzeczenia podniósł, że przekazaniu

sprawy do rozpoznania sądowi powszechnemu „sprzeciwia” się przepis art. 647 § 2 k.p.k., który stanowi m.in., że przestępstwa wymienione w § 1 nie przestają podlegać orzecznictwu sądów wojskowych mimo zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej. Co prawda oskarżonemu zarzuca się popełnienie przestępstwa pospolitego za granicą i przeciwko innemu żołnierzowi (art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt b i d), co do którego przepis art. 647 § 3 k.p.k. przewiduje możliwość przekazania do rozpoznania sądowi powszechnemu w razie zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej. Jednakże oskarżonemu zarzuca się popełnienie takiego przestępstwa w okolicznościach określonych w art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c, to jest w obrębie obiektu wojskowego. Okoliczność ta, w ocenie sądu, nie zezwala na zastosowanie wobec oskarżonego przepisu art. 647 § 3 k.p.k.

Zażalenie na to postanowienie wniósł obrońca M. B., zarzucając:

1. „obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 647 § 1 pkt 1 ppkt c k.p.k. w zw. z art. 647 § 3 k.p.k. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, wyrażającą się w przyjęciu, iż w wypadku popełnienia przestępstwa pospolitego przez żołnierza zwolnionego z czynnej służby wojskowej w obrębie obiektu wojskowego, w sytuacji, gdy dopuścił się on tegoż przestępstwa nie wykonując nałożonych obowiązków służbowych oraz bez związku z pełnieniem obowiązków służbowych, nie działając przy tym na szkodę wojska, ani z naruszeniem obowiązków wynikających ze służby wojskowej, sprawa bezwzględnie podlega orzecznictwu sądów wojskowych, podczas gdy właściwa wykładnia celowościowa i językowa art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c k.p.k. prowadzi do wniosku, że orzecznictwu sądów wojskowych podlegają sprawy żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, o ile spełnione zostaną trzy z okoliczności kumulatywnie wymienionych w tym przepisie, a zatem sprawa żołnierza zwolnionego z czynnej służby wojskowej, przy niewypełnieniu wszystkich z przesłanek wskazanych w treści art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c k.p.k. nie powoduje niemożności przekazania jej do rozpoznania sądowi powszechnemu na podstawie art. 647 § 3 k.p.k., w konsekwencji:

2. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c k.p.k., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w realiach niniejszej sprawy, w sytuacji gdy właściwą normą procesową, która winna stanowić

podstawę dla rozstrzygnięcia o podległości przedmiotowej sprawy orzecznictwu sądów wojskowych jest na kanwie przedmiotowej sprawy art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt d k.p.k., albowiem przestępstwo o charakterze pospolitym zarzucone oskarżonemu realizowane było w czasie wolnym od pracy, bez związku z pełnieniem obowiązków służbowych, nie działając przy tym na szkodę wojska, ani z naruszeniem obowiązków wynikających ze służby wojskowej, a nadto za granicą - na terenie [...] w Islamskiej Republice Afganistanu, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r. Nr 210, poz. 2135).

3. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 647 § 3 k.p.k., poprzez jego niezastosowanie mimo zaistnienia uwarunkowań prawnych dookreślonych w tej normie, a to w sytuacji zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej (...) sprawę, o której mowa w § 1 pkt 1 ppkt b lub d, sąd wojskowy, najpóźniej do dnia rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, może przekazać do rozpoznania sądowi powszechnemu, jeżeli dobro wymiaru sprawiedliwości temu się nie sprzeciwia”.

Ponadto, z ostrożności procesowej, w wypadku podzielenia przez Sąd Najwyższy, jako sąd odwoławczy, stanowiska Wojskowego Sądu Okręgowego w P., w przedmiocie zarzuconych powyżej uchybień natury procesowej, na zasadzie art. 646 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. przedmiotowemu rozstrzygnięciu obrońca zarzucił:

„błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a wyrażający się w przyjęciu a priori przez sąd *meriti*, iż oskarżony M. B. popełnił przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w obrębie obiektu wojskowego, podczas gdy oskarżony popełnił przestępstwo na terenie [...] w Islamskiej Republice Afganistanu, a zatem na terenie bazy wojskowej, gdzie stacjonowali polscy żołnierze, nie zaś w obrębie obiektu wojskowego sensu stricte, które to pojęcia nie są ze sobą tożsame, albowiem obiekt wojskowy stanowi pojęcie węższe swym zakresem, aniżeli baza wojskowa, a przyjmując powyższe, Wojskowy Sąd Okręgowy w żaden sposób nie ustalał statusu miejsca przestępstwa

i w konsekwencji nie wyjaśnił, czym się kierował uznając, iż miejscem popełnienia przestępstwa był obręb obiektu wojskowego, w znaczeniu art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c, ani też nie wskazał żadnego dowodu, świadczącego o trafności przyjęcia *in concreto* takiej kwalifikacji pojęciowej”.

W konkluzji autor zażalenia wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi powszechnemu, a w wypadku niepodzielenia tego wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Opis czynu, o który został oskarżony mjr rez. M. B. pozwala w sposób jednoznaczny ocenić, które kryteria dotyczące określenia właściwości sądu do rozpoznania przedmiotowej sprawy spośród wymienionych w art. 647 § 1 k.p.k. zostały spełnione. Bezspornie należy uznać, że czyn opisany w akcie oskarżenia został popełniony przeciwko innemu żołnierzowi, tj. sierż. N. E., co wypełnia dyspozycję art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt b k.p.k.

Mjr rez. M. B. został oskarżony o popełnienie przestępstwa określonego w art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w sytuacji, o której mowa w art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt d, tj. w ramach pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz.U. z 2014r., poz. 1510).

Powyższe okoliczności wskazywałyby na względną właściwość sądu wojskowego do rozpoznania przedmiotowej sprawy. Wówczas, zgodnie z treścią art. 647 § 3 k.p.k. byłoby możliwe, tak jak wnosi obrońca mjr. rez. M. B., przekazanie sprawy sądowi powszechnemu, o ile dobro wymiaru sprawiedliwości temu by się nie sprzeciwiło. Szczegółowa analiza okoliczności sprawy wyklucza jednak taką możliwość.

Kwestią sporną podniesioną w zażaleniu była okoliczność, czy popełnienie czynu, o który jest oskarżony mjr rez. M. B. w bazie wojskowej w [...] w Afganistanie, kwalifikuje się do przyjęcia, że czyn ten został popełniony w warunkach określonych w art. 647 § 1 pkt 1 ppkt c k.p.k. (w obrębie obiektu wojskowego).

W pierwszej kolejności podnieść należało, że wbrew twierdzeniom autora zażalenia, konstrukcja przepisu art. 647 § 1 pkt 1 ppkt c k.p.k. o przyjęciu właściwości sądów wojskowych powoduje, iż nie muszą być spełnione łącznie wszystkie opisane w tym przepisie kryteria. Sąd wojskowy będzie więc właściwy, jeżeli przestępstwo będzie popełnione przez żołnierza w służbie czynnej poprzez wyczerpanie co najmniej jednej (podkr. SN) z następujących przesłanek, tj. przestępstwo będzie popełnione: podczas pełnienia obowiązków służbowych lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych; w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania; na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej (por. J. Skorupka, red. Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Warszawa 2015, uwagi do art. 647 k.p.k., teza 11., s. 1910; W. Marcinkowski: Zmiany w zakresie właściwości sądów wojskowych w sprawach karnych względem żołnierzy oraz pracowników cywilnych wojska, WPP 2009, nr 1, s. 22). W związku z tym zarzut podniesiony w pkt 1 zażalenia należało uznać za niezasadny.

Na uwzględnienie nie zasługuje także kolejny zarzut. Jak słusznie podniósł Wojskowy Sąd Okręgowy, nie jest to jednak jedyna regulacja, która powinna być brana pod uwagę w celu ustalenia kognicji sądu do rozpatrywania sprawy mjr. rez. M. B. Przepis artykułu 647 § 1 pkt 1 ppkt d k.p.k. stanowi *lex specialis* dla ściśle określonej w tym unormowaniu kategorii przestępstw popełnionych przez żołnierzy. Jednocześnie podkreślenia wymaga to, że art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt d k.p.k. nie uchyla na zasadzie specjalności art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt b, c k.p.k. (*vide*: W. Marcinkowski, Zmiany..., s. 19-20).

Ustalenie właściwości sądu w niniejszej sprawie powinno zatem nastąpić w oparciu o art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt b, c i d k.p.k. Skoro tak, to w myśl art. 647 § 3 k.p.k. przekazanie sprawy mjr. rez. M. B. sądowi powszechnemu byłoby niezasadne, a ocena kryterium „dobra wymiaru sprawiedliwości” na które powołał się autor zażalenia w pkt. 3 jest bezprzedmiotowe.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił także ostatniego zarzutu zawartego w środku odwoławczym. Mjr rez. M. B. został bowiem oskarżony o popełnienie przestępstwa na terenie bazy wojskowej [...] w Islamskiej Republice Afganistanu, gdzie

stacjonowali polscy żołnierze. Wbrew twierdzeniom autora zażalenia nie można uznać, że baza wojskowa nie stanowi obiektu wojskowego.

Nawet powołana w uzasadnieniu środka odwoławczego definicja obiektu wojskowego wskazuje na słuszność oceny Wojskowego Sądu Okręgowego w tym zakresie. Treść zarzutu sformułowanego w pkt 4. wskazuje na błędną interpretację tej definicji. Bezsprzecznie należy uznać, że każda baza wojskowa stanowi obiekt wojskowy, lecz nie każdy obiekt wojskowy jest bazą wojskową. Także w literaturze przedmiotu definicja bazy wojskowej oraz obiektu wojskowego pozwala na uznanie tego twierdzenia za prawidłowe. Przyjmuje się, że baza wojskowa to „obiekty i wydzielony obszar (miejscowość, baza morska, baza lotnicza, poligon, teren) wraz z infrastrukturą wojskową, wyposażony i urządzony oraz przygotowany do działania (porty, przystanie, lotniska, lądowiska, wyrzutnie, stanowiska startowe, poligony, koszary, magazyny, warsztaty, szpitale, składy materiałów pędnych i smarów, składy żywności, zapory inżynieryjne i umocnienia itp.) przeznaczony do okresowego lub stałego przebywania w nim jednego lub kilku rodzajów sił zbrojnych albo wojsk”. Z kolei obiekt wojskowy to „element ugrupowania sił zbrojnych i przedmioty terenowe o znaczeniu obronnym, będące do ich dyspozycji” (por. Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, Akademia Obrony Narodowej, Wydział Strategiczno-Obronny Warszawa 2008).

Stąd też przyjęcie przez sąd pierwszej instancji art. 647 § 2 i 3 k.p.k. i art. 647 § 1 pkt. 1 ppkt c jako podstawy prawnej o właściwości sądu wojskowego do rozpoznania niniejszej sprawy było prawidłowe

Mając powyższe na uwadze, należało postanowić jak na wstępie.

Pouczenie: Na niniejsze postanowienie zażalenie nie przysługuje.